

STATUS I KOMPETENCJE SŁUŻB CELNYCH W 27 KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

MONIKA KOROLEWSKA, URSZULA SMOŁKOWSKA,
JOANNA STRZELECKA

ABSTRACT

The binding customs procedure are based mainly on the EU's regulations but many issues in particular those which concern the functioning of the national customs administrations of the member states are regulated by the national law. The national regulations not only assures of coherence of the EU's solutions with the national law but also considering the specificity of the national customs administrations, their organisation and structure, a range of competences and the possibility of realisation of tasks outside the customs supervision system as well. The presented comparative analysis of the status and competences of the customs services in the European Unions' states shows that the national customs administrations indeed, differ among them in the structure and organisation as well as competences and performed tasks, but these difference are not substantial.

WPROWADZENIE

W 2008 r. upłynęło 40 lat od ustanowienia unii celnej w ramach Unii Europejskiej. W tym czasie nastąpił znaczący postęp w zakresie polityki celnej. Obecnie działalność 27 państw członkowskich opiera się na jednolitym dokumencie administracyjnym oraz wspólnotowym kodeksie celnym¹, a trans-europejska sieć informatyczna przyczynia się do usprawnienia procedur związanych z przewozem towarów. Od momentu powstania unii celnej urzędy celne są z jednej strony główną barierą ochronną przed nielegalnym handlem międzynarodowym, z drugiej zaś strony odpowiadają za wolność przepływu towarów w obrębie Wspólnego Rynku. Dodatkowo pojawiły

się nowe wyzwania związane z bezpieczeństwem i ochroną obywateli oraz walką ze zorganizowaną przestępczością i terroryzmem. Strategia rozwoju Unii Celnej definiuje ramy strategiczne dla uaktualnienia pracy urzędów celnych. Zadania i obowiązki administracji celnych w 27 krajach członkowskich według tej strategii zobowiązują administracje celne do osiągnięcia następujących celów:

- ochrona interesów finansowych i społecznych (zdrowie obywateli, bezpieczeństwo i ochrona) Wspólnoty Europejskiej,
- wzmocnienie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw,
- ułatwienia w handlu,
- kontrolowanie i administrowanie łańcuchami dostaw w handlu międzynarodowym,
- podtrzymywanie, rozwój i poprawa jakości współpracy między administracjami celnymi Państw Członkowskich.

¹ Zob. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 450/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celnym (Zmodernizowany Kodeks Celnym), Dz. Urz. UE nr L 145 z dnia 4 czerwca 2008 r.

UWAGI OGÓLNE

Organizacja, struktura, zadania oraz kompetencje służb celnych w poszczególnych Państwach Członkowskich Unii Europejskiej różnią się między sobą w niewielkim stopniu.

W sferze organizacji i statusu wspólny dla większości administracji celnych jest nadzór ze strony Ministra Finansów (por. tabela poniżej). W niektórych państwach członkowskich władze celne składają się z kolei z instytucji centralnej oraz urzędów celnych dopełniających tę instytucję w terenie. W tym wypadku instytucja centralna ma zazwyczaj postać departamentu czy też odrębnej dyrekcji ulokowanej w samym Ministerstwie Finansów. Jej zadaniem przede wszystkim jest prowadzenie polityki celnej, a także zapewnienie warunków

technicznych, materialnych i formalnych dla działalności operacyjnej prowadzonej przez urzędy celne w terenie. W takiej formule funkcjonuje służba celna m.in. w Austrii i Holandii oraz na Cyprze i Litwie. Tylko czasami administracje celne działają poprzez niezależne instytucje, które przed Ministrem Finansów pozostają odpowiedzialne za swoją działalność. Tak jest w Finlandii, Wielkiej Brytanii czy Irlandii. W Polsce minister właściwy do spraw finansów publicznych współdziała w kształtowaniu polityki celnej państwa i sprawuje nadzór w sprawach, w których właściwe są organy celne, natomiast jednostki organizacyjne Służby Celnej realizują politykę celną państwa.

Inną kwestią pozostaje zespolenie administracji celnej z pozostałymi administracjami finansowymi, w tym w szczególności z administracją podatkową. Brak tutaj ogólnych tendencji.

Tabela 1. Porównanie statusu administracji celnych w poszczególnych państwach UE

Austria	Administracja celna jest podporządkowana Dyrekcji Generalnej IV w Ministerstwie Finansów. Dyrekcję dopełnia 14 urzędów celnych.
Belgia	Belgijski Departament Ceł i Akcyzy podlega Ministerstwu Finansów.
Bułgaria	Zadania administracji celnej wykonuje Krajowa Agencja Cła, która podlega Ministerstwu Finansów.
Cypr	Administrację celną stanowi Departament Cła i Akcyzy ulokowany w strukturze Ministerstwa Finansów, który dopełniają 4 Regionalne Urzędy Celne.
Czechy	Administracja celna jest służbą bezpieczeństwa podległą Ministerstwu Finansów. Składa się z Dyrekcji Generalnej Cła, ośmiu Dyrekcji oraz podporządkowanych im 54-ch urzędów celnych.
Dania	Duńska Służba Celna jest częścią administracji podatkowej, która podlega Ministerstwu Podatków.
Estonia	Administracja celna funkcjonuje w ramach Zarządu Podatków i Ceł Republiki Estonii, który jest instytucją państwową nadzorowaną przez Ministerstwo Finansów.
Finlandia	Administracja celna działa jako niezależna agencja, podporządkowana Ministerstwu Finansów.
Francja	Administracja celna działa w oparciu o trójstopniową strukturę organizacyjną. Na czele hierarchii występuje Dyrekcja Generalna Ceł i Podatków Pośrednich, którą kieruje Dyrektor Generalny. Podlegają jej dyrekcje ponadregionalne, w terenie zaś działają regionalne dyrekcje celne. Dyrekcja Generalna Ceł i Podatków Pośrednich jest jedną z dyrekcji Ministerstwa ds. budżetu, rachunków publicznych i funkcji publicznych.
Grecja	Służba Celna Grecji obecnie podlega Ministerstwu Gospodarki i Finansów i funkcjonuje pod nazwą Dyrekcja Generalna Cła i Akcyzy.
Hiszpania	Administracja celna funkcjonuje w ramach Departamentu Cła i Akcyzy, który wchodzi w skład Państwowej Agencji Administracji Podatkowej (AEAT). Agencja ta jest przyłączona do Ministerstwa Gospodarki i Finansów poprzez Państwowy Sekretariat Finansów i Budżetu.
Holandia	Służba Celna wchodzi w skład Administracji Celnej i Podatkowej, która jest częścią Ministerstwa Finansów.
Irlandia	Administracja celna działa w ramach Urzędu Komisarzy Podatkowych, który jest podporządkowany Ministrowi Finansów.
Litwa	Władze celne składają się z: Departamentu ds. Ceł, który jest instytucją zlokalizowaną w Ministerstwie Finansów i który zarządza działalnością administracji celnej, terytorialnych urzędów celnych, wyspecjalizowanych urzędów celnych.
Łotwa	Administracja celna funkcjonuje w ramach Państwowej Służby Dochodów, która jest jednostką bezpośrednio podporządkowaną Ministerstwu Finansów.
Malta	Departament Ceł wchodzi w skład Ministerstwa Finansów Republiki Malty.
Niemcy	Administracja celna zachowuje trójwarstwową strukturę w administracji. Federalne urzędy finansowe wdrażają wytyczne Ministerstwa Finansów i wspierają główne urzędy celne w wykonywaniu ich zadań. Główne urzędy celne są wzmacniane poprzez koncentrowanie zadań operacyjnych na poziomie lokalnym.
Polska	Minister właściwy do spraw finansów publicznych sprawuje nadzór w sprawach, w których właściwe są organy celne. Część obowiązków w zakresie problematyki celnej realizuje Ministerstwo Finansów przy pomocy odpowiednich departamentów.
Portugalia	Administracja Celna podlega Ministerstwu Finansów, w skład którego wchodzi Dyrekcja Generalna Cła i Akcyzy.
Rumunia	Krajowa Administracja Celna działa jako wyspecjalizowane ciało centralnej administracji publicznej, z osobowością prawną podporządkowaną Ministerstwu Gospodarki i Finansów – Krajowy Urząd Administracji Fiskalnej.
Słowacja	Słowacka administracja celna jest państwową organizacją budżetową podlegającą Ministerstwu Finansów Republiki Słowacji.
Słowenia	Administracja celna wchodzi w skład Ministerstwa Finansów.
Szwecja	Mandat Szwedzkiej Służby Celnej pochodzi od Parlamentu (Riksdag) i Rządu.
Węgry	Administrację celną stanowi Straż Ceł i Finansów, która jest centralną instytucją budżetową. Straż jest agendą administracji finansowej, posiada osobowość prawną oraz prowadzi działalność pod kierownictwem oraz nadzorem Ministra Finansów.
Wielka Brytania	Władztwo celne pozostaje w gestii Urzędu ds. Poboru Podatków (HM Revenue & Customs), który za swoją działalność jest odpowiedzialny przed Ministrem Finansów.
Włochy	Administracja celna działa jako odrębna agencja – Agencja ds. Ceł, która jest podporządkowana Ministerstwu Finansów.

W części państw członkowskich administracja celna funkcjonuje w ramach administracji podatkowej (np. w Danii, Estonii, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Łotwie, Rumunii, Wielkiej Brytanii i na Węgrzech), a w innych jest wyspecjalizowaną administracją.

Część administracji celnych posiada rozbudowaną trójstopniową strukturę organizacyjną. Charakterystyczne jest to w szczególności dla Francji i Niemiec, ale również agencje celne w Bułgarii i we Włoszech mają rozwinięte struktury od poziomu centralnego przez poziom regionalny po szczebel lokalny.

W sferze zadań i kompetencji dla wszystkich służb celnych państw członkowskich UE wspólnym zadaniem pozostają działania związane z systemem dozoru celnego prowadzonego w ramach jednolitego obszaru celnego UE. W części państw członkowskich administracja celna nie zajmuje się jednak tylko obrotem towarowym z zagranicą, ale też kontrolą osób (w ramach zwalczania nielegalnej imigracji). Większość europejskich służb celnych oprócz zadań kontrolnych i ochronnych oraz poboru ceł, pełni także głównie funkcję poborcy podatkowego, zazwyczaj w odniesieniu do podatku akcyzowego czy też podatków ekologicznych.

Administracje celne wykonują także zadania związane z walką z przemytem narkotyków, broni, chronionych gatunków fauny i flory, czy też z przeciwdziałaniem naruszeniom praw ochrony własności intelektualnej. W wielu organizacjach celnych są rozbudowane służby zarówno kontroli doraźnej, jak i dochodzeniowej (śledczej), łącznie z tzw. wywiadem celnym.

UWAGI SZCZEGÓŁOWE²

Organizacja oraz zadania i kompetencje administracji celnej w poszczególnych państwach członkowskich UE przedstawiają się następująco.

² Materiały zostały opracowane na podstawie informacji zawartych w „Wiadomościach celnych”, Nr 7–8 z 2008 r., a także na podstawie danych dostępnych na stronach internetowych właściwych organów administracji celnej poszczególnych państw członkowskich UE:

- The Austrian Finance Administration. Structure and tax system (A brief overview), www.bmf.gv.at [dostęp 6 lutego 2009 r.],
- Krajowa Agencja Cła Bułgarii, www.customs.bg [dostęp 3 lutego 2009 r.],
- Departament Cła i Akcyzy Ministerstwa Finansów Republiki Cypru, www.mof.gov.cy [dostęp 4 lutego 2009 r.],
- Czeska Administracja Celna, www.cs.mfcr.cz [dostęp 3 lutego 2009 r.],
- Duńskie Ministerstwo Podatków, www.skm.dk [dostęp 3 lutego 2009 r.],
- Estoński Zarząd Podatków i Ceł, www.emta.ee (Statutes of the Tax and Customs Board) [dostęp 9 lutego 2009],
- Fińska Służba Celna, www.tulli.fi
- Francuska Dyrekcja Generalna Ceł i Podatków Pośrednich, www.douane.gouv.fr [dostęp 2 lutego 2009],
- Łotewska Państwowa Służba Dochodów, www.vid.gov.lv [dostęp 9 lutego 2009],
- Portugalska Dyrekcja Generalna Cła i Akcyzy, www.dgaiec.min-financas.pt (Decreto-Lei n.º 82/2007 de 29 de Março, Portaria n.º 349/2007 de 30 de Março) [dostęp 4 lutego 2009 r.],
- Węgierska Straż Cel i Finansów, www.vam.hu [dostęp 4 lutego 2009 r.],
- Włoska Agencja ds. Ceł, www.agenziadogane.it (Regolamento di amministrazione, Statuto) [dostęp 4 lutego 2009 r.].

1. AUSTRIA

Po pierwszej i po drugiej wojnie światowej austriacka administracja celna musiała odbudować struktury rządowe i przez cały ten czas pozostawała integralną częścią Ministerstwa Finansów. Od przystąpienia Austrii do UE w 1995 roku, administracja celna uległa licznym przeobrażeniom. Kolejne zmiany wiązały się z przystąpieniem nowych dziesięciu krajów do UE w 2004 roku. Jeszcze w 2002 roku przystosowując się do nowych realiów oraz wskutek spadku zatrudnienia w administracji celnej (6500 w 1990 r., 4200 w 1996 r., 1750 w 2007 r.) utworzono jedną Dyrekcję Generalną.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Administracja celna jest podporządkowana Dyrekcji Generalnej IV w Ministerstwie Finansów, której zadania generalnie związane są z organizacją administracji podatkowej i celnej, a także z jej zarządzaniem oraz administrowaniem. Dyrekcja IV ponadto zajmuje się prowadzeniem polityki celnej i prawem celnym, a także współpracą międzynarodową. Na szczeblu lokalnym Dyrekcję dopełnia 14 urzędów celnych.

W chwili obecnej 1700 pracowników austriackiej administracji celnej przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gwarancji pracy oraz ochrony społeczeństwa w Austrii i w innych krajach Unii.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej austriacka administracja celna prowadzi nową politykę, ukierunkowaną na potrzeby rynku europejskiego oraz na potrzeby wspólnej polityki unijnych państw w ramach Europejskiej Unii Celnej. Obecnie, obok podstawowych zadań, takich jak dokonywanie odpraw towarów importowanych i eksportowanych, poboru należności celnych i podatkowych, austriacka administracja celna:

- chroni gospodarkę i obywateli przed produktami podrabianymi oraz niebezpiecznymi,
- zarządza zwrotami eksportowymi dla austriackich produktów rolnych,
- wprowadza w życie międzynarodowe porozumienia,
- wdraża prawo i rozwiązania, takie jak traktowanie preferencyjne,
- gwarantuje politykę pokoju oraz chroni środowisko i dziedzictwo kulturowe.

2. BELGIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Belgijski Departament Ceł i Akcyzy podlega Ministerstwu Finansów i zatrudnia ponad 3000 pracowników.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Departament wykonuje zadania fiskalne, jak i związane z bezpieczeństwem, w zgodzie z prawodawstwem krajowym,

europiejskim i międzynarodowym. Najważniejsze zadania polegają na:

- stosowaniu prawa celnego,
- weryfikowaniu towarów importowanych pod kątem bezpieczeństwa zdrowia oraz poborze należności przywozowych,
- wykrywaniu oszustw i zwalczaniu towarów podrabianych.

Funkcjonariusze celni kontrolują również przepływ towarów akcyzowych, takich jak alkohol i papierosy oraz pobierają podatki nałożone na te towary.

W dobie globalizacji i zagrożenia terroryzmem, służba celna zwróciła się w kierunku bardziej aktywnego podejścia do bezpieczeństwa łańcucha dostaw. Służbie celnej powierzono nowe obowiązki, które znacznie wzmocniły strukturę administracji celnej. W ostatnich latach utworzono nowe wydziały, m.in. specjalizujący się w szkoleniu psów policyjnych wykorzystywanych do wykrywania narkotyków, materiałów wybuchowych i fałszywych pieniędzy, a także morskie oddziały służby celnej i drużyny poszukiwawcze.

3. BUŁGARIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Służba celna w Bułgarii jest kierowana przez Krajową Agencję Cła, która podlega Ministerstwu Finansów. Krajowa Agencja Cła jest zarządzana i reprezentowana przez Dyrektora Generalnego i jego czterech zastępców.

Krajowa Agencja Cła, której zadaniem jest kontrola i nadzór nad terytorium celnym Bułgarii, składa się z:

- Centralnej Dyrekcji Cła z siedzibą w Sofii,
- Regionalnych Dyrekcji Cła (5),
- Izb Celnych (17),
- Urzędów Celnych i Punktów Granicznych (102).

Centralna Dyrekcja Cła zajmuje się organizacją, zarządzaniem, kontrolą, a także przedstawia ogólne sprawozdania z działalności administracji celnej. Regionalne Dyrekcje Cła spełniają tę samą rolę w stosunku do Izby Celnych działających na ich obszarze. Izby Celne zajmują się organizacją, zarządzaniem, kontrolą oraz sprawozdawaniem z działalności urzędów celnych oraz punktów granicznych, które wykonują działania operacyjne związane z dozorem celnym.

W Krajowej Agencji Cła jest zatrudnionych w chwili obecnej 3826 funkcjonariuszy celnych i personelu wspierającego. Z kolei w samej Centralnej Dyrekcji Cła liczba zatrudnionych sięga 447 osób.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Do głównych kompetencji służby celnej należą:

- administrowanie dochodami pochodzącymi z podatku od towarów i usług oraz podatkiem akcyzowym od wyrobów importowanych, a także administrowanie opodatkowaniem krajowych wyrobów akcyzowych
- prowadzenie mobilnych kontroli celnych,

- występowanie z oskarżeniem o popełnienie przestępstwa celnego w związku z przeprowadzonym dochodem, a także przygotowanie oraz wykonanie warunków porozumienia z jego sprawcą w ramach postępowania administracyjnego
- ustanowienie oraz rozwój kontroli po odprawach,
- nadzór nad dostosowaniem wyrobów importowanych do zasad bezpieczeństwa.

Podstawowym zadaniem bułgarskiej służby celnej jest:

- ułatwienie działalności rynku wspólnotowego,
- zapewnienie prawidłowego wdrażania unijnych polityk,
- kontrola granic, w tym zewnętrznej granicy Unii,
- ochrona społeczeństwa przed niebezpiecznymi towarami.

4. CYPR

W republice Cypru funkcjonuje Departament Cła i Akcyzy Republiki Cypr, który ulokowany jest w strukturze Ministerstwa Finansów i istnieje od więcej niż 100 lat.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Centrala Departamentu Cła i Akcyzy ma swoją siedzibę w Nikozji i jej głównym zadaniem jest tworzenie polityki celnej i administracja operacjami technicznymi Departamentu. Struktury Departamentu dopełniają 4 Regionalne Urzędy Celne w: Nikozji, Limassol, Larnace i Pahos. Cypr posiada 450 funkcjonariuszy Cła i Akcyzy.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Główne funkcje i obowiązki Departamentu Cła i Akcyzy obejmują m.in.:

- wymiar i pobór cła, akcyzy, oraz VAT-u od towarów importowanych, jak również wymiar i pobór podatku akcyzowego oraz VAT od wyrobów zharmonizowanych pochodzących z pozostałych państw członkowskich,
- ułatwianie legalnego handlu i działalności gospodarczej,
- ochronę obywateli Cypru i UE przed handlem nielegalnymi towarami poprzez egzekwowanie zakazów lub ograniczeń importu, eksportu oraz tranzytu towarów, takich jak narkotyki, substancje chemiczne czy broń palna,
- egzekwowanie zakazów lub ograniczeń importu, eksportu oraz tranzytu zwierząt i roślin gatunków zagrożonych wyginięciem, dzieł sztuki, własności intelektualnej, a także materiałów pornograficznych i innych o podobnym charakterze,
- ochronę konsumentów przed towarami, które nie spełniają określonych standardów, a także monitorowanie przepływu niektórych wysoko cenionych wyrobów, głównie papierosów,
- kontrola wykorzystania przysługujących subwencji przy eksporcie produktów rolnych.

Główne cele stojące przed Departamentem Cła i Akcyzy to:

- wzrost efektywności i wydajności działań Departamentu,
- zachowanie proporcji pomiędzy efektywną kontrolą celną a ułatwianiem legalnego handlu, ruchu pojazdów i pasażerów,
- zarządzanie Departamentem w sposób, który czyni jego działania przejrzystym i jasnym dla zainteresowanych stron,
- poprawa reputacji zawodowej Departamentu,
- zwiększenie potencjału zasobów ludzkich,
- odgrywanie znaczącej roli w rodzinie administracji celnych Unii Europejskiej.

5. CZECHY

Czeska administracja celna to służba bezpieczeństwa, której działania związane są z systemem dozoru celnego prowadzonego w ramach jednolitego obszaru celnego UE. Od momentu przystąpienia Republiki Czech do UE podstawę prawną działania administracji celnej tworzą regulacje unijne, uzupełniane przez prawodawstwo krajowe.

Czeska administracja celna została włączona do krajowego Zintegrowanego Systemu Ratownictwa, jako jednostka współpracująca w przypadku kryzysów i nagłych wypadków.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Czeska administracja celna składa się z Dyrekcji Generalnej Cła, ośmiu Dyrekcji oraz podporządkowanych im 54 urzędów celnych (z ograniczonymi kompetencjami na poziomie regionalnym). Czeska administracja celna podlega Ministerstwu Finansów.

Bardzo ważną rolę w strukturze administracji celnej pełnią laboratoria celne, które biorą udział w taryfowej klasyfikacji towarów. Służba celna posiada nowoczesny system informatyczny, znacznie ułatwiający wykonywanie wszystkich zadań. Głównym celem informatyzacji jest upraszczanie procedur celnych oraz dostarczanie usług w możliwie szybki i wygodny sposób.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Do kompetencji Czeskiej Służby Celnej należy:

- wymiar i pobór należności celnych, podatku akcyzowego i ekologicznego,
- walka z przemytem narkotyków, broni, materiałów radioaktywnych, chronionych gatunków fauny i flory, a także przeciwdziałanie naruszeniom praw ochrony własności intelektualnej,
- kontrola przewoźników (ważenie pojazdów, sprawdzanie opłat za przejazd oraz tego, czy kierowcy samochodów ciężarowych robią obowiązkowe przerwy w pracy), na mocy specjalnych uprawnień,
- przeprowadzanie kontroli w zakresie unijnej wspólnej polityki rolnej,
- przeciwdziałanie nielegalnemu zatrudnieniu cudzoziemców.

Administracja celna ma uprawnienia władzy policyjnej w ściganiu przestępstw celnych.

6. DANIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Duńska służba celna jest częścią administracji podatkowej zwanej „SKAT” (PODATEK)³. SKAT podlega Ministerstwu Podatków.

Administracja celna jest podzielona na sześć odrębnych wydziałów: siedzibę główną w Kopenhadze oraz pięć tzw. centrów podatkowych, w których kompetencji znajdują się także sprawy celne (SKAT jest w sumie podzielony na trzydzieści centrów podatkowych, jednak tylko pięć z nich odpowiada za sprawy celne). Ponadto dwa tzw. Centra Klientów odpowiadają na telefoniczne zapytania osób prywatnych oraz firm, dotyczące spraw podatkowych i celnych. Ze względu na szeroki zakres zadań i obowiązków władze celne ściśle współpracują z różnymi duńskimi ministerstwami: Spraw Zagranicznych, Finansów, Gospodarki i Handlu, Żywności, Rolnictwa i Rybołówstwa oraz z Ministerstwem Obrony. W styczniu 2009 roku miała zostać dokonana zmiana struktury organizacyjnej SKAT.

ZADANIA I KOMPETENCJE

SKAT jest odpowiedzialna za bieżące administrowanie podatkami bezpośrednimi i pośrednimi, a także cłem. Oznacza to, iż SKAT zajmuje się polityką informacyjną, wymiarem oraz kontrolą danin publicznych.

Misją SKAT jest zapewnienie finansowania sektora publicznego w Danii. W ramach realizowania tej misji SKAT:

- stara się być atrakcyjnym miejscem pracy,
- stawia na pierwszym miejscu potrzeby firm i obywateli,
- dąży do równego i sprawiedliwego traktowania każdej osoby.

Głównym celem realizowanym w latach 2007–2010 przez SKAT jest:

- poprawa współpracy między obywatelami a firmami poprzez lepszą politykę informacyjną,
- doradzanie w zakresie obowiązujących regulacji,
- przeprowadzanie kontroli oraz stosowanie sankcji.

Ostatnio wdrożono nową strategię dotyczącą cła oraz podjęto odpowiednie kroki w celu promowania cła w obrębie całej organizacji.

7. ESTONIA

W celu zwiększenia wydajności pracy na początku 2004 roku Zarząd Podatkowy i Zarząd Cła zostały scalone. Estoński Zarząd Podatkowy i Cła jest w chwili obecnej jedną z bardziej zintegrowanych służb podatkowych i celnych w Europie. Sta-

³ Do roku 2005 organizacja ta nazywała się „Told og SKAT” (Cło i PODATEK), po wprowadzeniu nowej struktury zmieniono nazwę na SKAT.

nowi jedną z większych instytucji państwowych. Misją Zarządu jest efektywne i właściwe administrowanie podatkami, dostarczanie ułatwień dla środowiska biznesowego oraz chronienie społeczeństwa i gospodarki.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Zarząd Podatków i Ceł jest podzielony na cztery regionalne ośrodki podatkowe i ds. cła. Na czele Zarządu stoi Dyrektor Generalny, który ma czterech zastępców: ds. Służby Celnej, ds. Zwalczania Przemocy, ds. Służb Wewnętrznych i ds. Informatyzacji. Ośrodki regionalne są zarządzane przez szefów, którzy bezpośrednio podlegają Dyrektorowi Generalnemu.

Zarząd Podatków i Ceł dysponuje własnym budżetem, którego realizacja podlega kontroli Ministerstwa Finansów na zasadach przyjętych w obowiązujących przepisach.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Do zadań Zarządu Podatków i Ceł należy m.in.:

- pobór podatków, prowadzenie rachunków dla podatków państwowych, a także przeprowadzanie postępowania podatkowego, kontrola prawidłowości kalkulacji podatków państwowych oraz ich zapłaty,
- wdrażanie reguł celnych i podatkowych, czuwanie nad wywiązywaniem się z tych reguł poprzez ochronę, zapobieganie oraz wykrywanie przestępstw podatkowych i celnych, a także egzekwowanie prawa wobec osób naruszających te reguły w zgodzie z procedurami ustalonymi odrębnymi przepisami,
- ochrona przed nielegalnym przywozem towarów,
- reprezentowanie państwa w sprawach sądowych w granicach swoich kompetencji,
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie gier i zakładów wzajemnych.

8. FINLANDIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Służba celna w Finlandii jest obecna zarówno na wszystkich międzynarodowych przejściach granicznych, jak i w głębi kraju⁴. Administracja celna działa jako niezależna agencja, podporządkowana Ministerstwu Finansów. Pięć oddziałów regionalnych i Laboratorium Celne są centralnie koordynowane przez Krajowy Zarząd Ceł. W Służbie Celnej pracuje 2600 osób (45% zatrudnionych to kobiety).

ZADANIA I KOMPETENCJE

Do najważniejszych zadań Służby Celnej, w ramach przyznanych uprawnień należy:

⁴ Służba Celna w Finlandii jest administracją wykonawczą i w wielu przypadkach główną agencją państwową.

- pobór taryf i podatków⁵, najważniejszym zadaniem w tym obszarze jest pobór akcyzy nakładanej na tytoń, alkohol, paliwa i produkty energetyczne⁶,
- pobór podatków i należności w imieniu innych władz (np. podatek samochodowy, podatek od ziemi),
- egzekwowanie prawa oraz bezpośrednie informowanie prokuratury o przestępstwach celnych,
- przeprowadzanie akcji śledczych, kontroli i operacji zarówno na granicach, jak i w obrębie terytorium państwa,
- współpraca w dziedzinie zwalczania przestępczości, w ramach zunifikowanej struktury – PCBG, w skład której wchodzi Policja, Służba Celna i Straż Graniczna.

9. FRANCJA

Rola francuskiej służby celnej zmieniała się stopniowo: od poboru cła po nowe obszary, takie jak walka z nadużyciami i przestępczością celną. Od 1993 r., w związku z utworzeniem wspólnego rynku, powierzono służbie celnej szereg nowych obowiązków związanych z podatkami pośrednimi, zarządzaniem pomocą dla rolnictwa, zielonymi podatkami, operacjami wycofywania owoców i warzyw, kontrolą granic w ramach systemu Schengen oraz kontrolą stałych połączeń kanałowych.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Administracja celna działa w oparciu o trójstopniową strukturę organizacyjną. Na czele hierarchii występuje Dyrekcja Generalna Ceł i Podatków Pośrednich, którą kieruje Dyrektor Generalny. Podlegają jej dyrekcje ponadregionalne, w terenie zaś działają regionalne dyrekcje celne. Dyrekcja Generalna Ceł i Podatków Pośrednich jest jedną z dyrekcji Ministerstwa ds. budżetu, rachunków publicznych i funkcji publicznych.

Administracja centralna Dyrekcji Generalnej Ceł i Podatków Pośrednich składa się z sześciu poddyrekcji oraz z Departamentu ds. statystyki i analiz ekonomicznych, Inspekcji, Biura ds. informacji oraz Komórki ds. kontroli. Na poziomie ponadregionalnym działa 12 dyrekcji, zaś na poziomie regionalnym 39 dyrekcji wraz z 4 dyrekcjami straży granicznej. Strukturę francuskiej administracji celnej uzupełniają 6 służb o kompetencjach ogólnokrajowych.

Departamenty operacyjne dzielą się na dwie formacje: do spraw transakcji handlowych, odpowiedzialną za odprawy towarów i podatki pośrednie oraz do spraw nadzoru⁷, zajmującą się kontrolą przepływu podróżujących, towarów i środków transportu.

W dniu 1 stycznia 2007 r. francuska administracja celna zatrudniała 18 836 pracowników.

⁵ Stanowi 1/3 całkowitego dochodu podatkowego państwa.

⁶ Podatek akcyzowy w Finlandii jest najbardziej wydajnym podatkiem, a procedura jego poboru jest w dużym stopniu zautomatyzowana.

⁷ Na formację do spraw nadzoru składa się:

- 12 dyrekcji międzyregionalnych, 39 regionalnych i 4 regionalnych dyrekcji straży granicznej,
- 43 regionalnych biur ds. poboru podatków, 261 urzędów celnych, 60 centrów ds. wina,
- 302 grup operacyjnych (m. in. ds. zwalczania i przeciwdziałania przemyci, ds. ruchu pasażerów), w tym 238 grup lądowych i 64 morskich.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Obecnie zakres kompetencji służby celnej można ująć w kilku następujących obszarach:

- pobór cła,
- pobór innych podatków (opłat rolnych w ramach wspólnej polityki rolnej, podatku VAT na produkty importowane spoza Unii, a także wewnętrznych opłat fiskalnych i podatków pośrednich),
- egzekwowanie ograniczeń unijnych i narodowych (np. kontyngenty, przepisy sanitarne, normy techniczne, przepisy ochrony konsumentów),
- wykonywanie typowych funkcji kontrolnych w celu ochrony zdrowia społeczeństwa i środowiska (tj. dokonują kontroli sanitarnej produktów żywnościowych zwierzęcych i roślinnych, stosując postanowienia Konwencji Waszyngtońskiej o ochronie gatunków zagrożonych wyginięciem, nadzorują obrót odpadami toksycznymi i przemysłowymi itd.), ochrony praw własności intelektualnej oraz dóbr kultury,
- walka z nielegalnymi operacjami finansowymi, a także kontrola bezpieczeństwa w międzynarodowym ruchu lotniczym i w Tunelu pod Kanałem La Manche oraz wspólnie z policją i strażą graniczną – zwalczanie nielegalnej imigracji oraz udział w misjach morskich w zakresie bezpieczeństwa, ratownictwa i rybołówstwa.

10. GRECJA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Służba celna Grecji obecnie podlega Ministerstwu Gospodarki i Finansów i funkcjonuje pod nazwą Dyrekcja Generalna Cła i Akcyzy. Szefem służby celnej jest Dyrektor Generalny Cła i Akcyzy. W ramach służby celnej działa 10 Obszarów Celnych, 172 Urzędów Celnych oraz Specjalne Służby Zdecentralizowane. Administracja celna w Grecji zatrudnia 3446 funkcjonariuszy celnych.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Zadaniem służby celnej jest:

- zapewnienie płynnego przepływu towarów w handlu międzynarodowym,
- ochrona interesów gospodarczych, a także ochrona środowiska,
- bezpieczeństwo i ochrona obywateli,
- walka z oszustwami, terroryzmem i zorganizowaną przestępczością,
- procesy kontroli prewencyjnej i przeciwdziałanie stratom z tytułu podatków i należności celnych.

11. HISZPANIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Departament Cła i Akcyzy wchodzi w skład Państwowej Agencji Administracji Podatkowej (AEAT), która jest przyłączo-

na do Ministerstwa Gospodarki i Finansów poprzez Państwowy Sekretariat Finansów i Budżetu.

Na Departament Cła i Akcyzy składają się Dyrektoriat Generalny, który odpowiedzialny jest za nadzór celny oraz Dyrektoriat Logistyki, który odpowiedzialny jest za wyposażenie służby w: samochody, statki, samoloty itd., a także Dyrektoriat Operacji Celnych nadzorujący granice i terytorium celne. W skład Departamentu wchodzi jeszcze sześć innych dyrektoriatów:

- Planowania i Statystyki,
- Inspekcji i Dochodzeń,
- Akcyzy,
- Procedur Celnych,
- Współpracy Międzynarodowej,
- Laboratorium Celnego.

Dodatkowo funkcjonuje 17 regionalnych urzędów celnych, 57 okręgowych urzędów celnych i 34 terytorialnych urzędów celnych. W służbach tych zatrudnionych jest 3092 osoby (wszystkich kategorii). Jednostki te są w pełni skomputeryzowane (99% wszystkich procedur celnych jest dokonywane poprzez elektroniczną wymianę danych i Internet).

ZADANIA I KOMPETENCJE

Administracja celna obecnie wypełnia zadania wynikające z obowiązków nałożonych na nią na skutek członkostwa Hiszpanii w UE.

12. HOLANDIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Holenderska służba celna wchodzi w skład Administracji Celnej i Podatkowej, która jest częścią Ministerstwa Finansów.

Struktura organizacyjna Administracji Celnej i Podatkowej opiera się na:

- Dyrekcji Generalnej Podatków i Cła,
- 12 drużynach policyjnych,
- służbach operacyjnych,
- Centrach: Komunikacji i Informacji, Rozwoju Zawodowego i Komunikacji oraz Rozwoju Procesów i Produktów.

Służba celna w Holandii jest podzielona na 4 obszary geograficzne: Rotterdam, Południe, Zachód i Północ.

W Administracji Celnej i Podatkowej jest zatrudnionych 30 tysięcy pracowników.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Zadania Administracji Celnej i Podatkowej stanowią:

- pobór podatków,
- ściganie przestępstw fiskalnych, finansowych i gospodarczych,
- wypłacanie należności na opiekę nad dziećmi, system opieki zdrowotnej,
- kontrola towarów importowanych, eksportowanych i w tranzycie.

13. IRLANDIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

W Irlandii służby celne funkcjonują w ramach Urzędu Komisarzy Podatkowych. Urząd ten wprawdzie jest podporządkowany Ministerstwu Finansów, jednakże jest on równocześnie samodzielnym organem, niezależnym od władz politycznych.

Pracami Urzędu Komisarzy Podatkowych kieruje Zarząd, w skład którego wchodzi Przewodniczący i dwóch Komisarzy. Na terenie kraju znajduje się 100 biur podległych Zarządowi, gdzie zatrudnionych jest około 7 tysięcy pracowników.

Oddziały regionalne są odpowiedzialne za obsługę klientów w obrębie regionów geograficznych. W sumie Urząd wykonuje swoje zadania poprzez 16 Oddziałów: 4 Oddziały Regionalne, Główny Oddział d.s. Przypadków, Oddział ds. Dochodzenia, 4 Oddziały d.s. Legislacji Dochodowej, 2 nowe Biura Krajowe, Oddział ds. Kadr, Biuro Notariusza ds. Dochodu, Oddział ds. Informacji, Komunikacji i tzw. e-Biznesu, Główny Oddział ds. Poboru.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Najważniejsze zadania są bezpośrednio związane z członkostwem w Unii Europejskiej:

- pobór i zarządzanie podatkami i należnościami celnymi,
- przeprowadzanie kontroli importowych i eksportowych oraz pobór cła w imieniu UE,
- współpraca z innymi agencjami rządowymi, m.in. w celu przeciwdziałania przemytowi narkotyków,
- doradzanie w sprawach podatkowych.

14. LITWA

W październiku 1990 r., po odzyskaniu przez Litwę niepodległości, przywrócono Służbę Celną. Obecnie Litewska Służba Celna jest członkiem WCO i Europejskiej Unii Celnej, odpowiedzialnym – od 1 maja 2004 roku – za ochronę zewnętrznej granicy Unii z Federacją Rosyjską i Republiką Białorusi.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Litewska Służba Celna składa się z Departamentu Cła, Celnej Służby Kryminalnej, Centrum Informacji o Systemach Celnym, Laboratorium Celnego, Centrum Szkoleniowego, 5 terytorialnych Urzędów Celnym (Vilnius, Kaunas, Klaipeda, Šiauliai and Panevežys), 15 towarowych przejść granicznych, 8 drogowych, 7 kolejowych, 4 lotniczych, 3 międzynarodowych portów morskich i 3 rzecznych.

W 2007 roku Litewska Służba Celna zatrudniała 2565 pracowników.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Służba Celna na Litwie przede wszystkim:

- administruje poborem cła, akcyzy i podatku nakładanego na towary importowane, dopuszczane na rynek,

- na bieżąco wdraża rozwiązania wynikające z porozumień międzynarodowych oraz regulacje unijne, które mają służyć ochronie społeczeństwa przed skutkami międzynarodowego przemytu,
- chroni rynek wewnętrzny przed towarami niebezpiecznymi i podrabianymi oraz zapewnia sprawliwą konkurencję.

15. ŁOTWA

ORGANIZACJA I STRUKTURA.

Administracja celna funkcjonuje w ramach Państwowej Służby Dochodów, która jest jednostką bezpośrednio podporządkowaną Ministerstwu Finansów. Państwowa Służba Dochodów powstała w 1993 roku z połączenia dwóch instytucji zajmujących się administracją podatkową – Departamentu Cła i Policji Podatkowej. Krajowy Zarząd Ceł wszedł w skład centralnej struktury administracyjnej, jaką stała się Państwowa Służba Dochodów. Powstał też Regionalny Urząd Celny w Rydze oraz utworzono oddziały celne w obrębie urzędów regionalnych (Zemgale, Latgale, Kurzeme, Vidzeme), które zostały bezpośrednio podporządkowane Dyrektorowi Generalnemu Państwowej Służby Dochodów, a kierowane są przez Krajowy Zarząd Ceł. Ponadto w sierpniu 2002 roku w ramach Państwowej Służby Dochodów powstała Jednostka ds. Zwalczania Przemyczości Celnej.

Obecnie Krajowy Zarząd Ceł, Laboratorium Celne, regionalne urzędy celne i Jednostka ds. Zwalczania Przemyczości Celnej zatrudniają w sumie ponad 1600 pracowników. Na Łotwie funkcjonują 33 punkty kontroli celnej.

ZADANIA I KOMPETENCJE

W zakresie wdrażania polityki celnej Państwowa Służba Dochodów odpowiedzialna jest m.in. za:

- kontrole celne towarów, nakładanie ceł na te towary oraz ich pobór,
- sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem regulacji celnym,
- sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem ograniczeń w imporcie i eksporcie towarów,
- współpracę z zagranicznymi służbami celnymi w walce z przemytem towarów, jak również importem i eksportem towarów zabronionych,
- sporządzanie sprawozdań z działalności służb celnym, także dla celów statystycznych.

16. MALTA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Obecnie Departament Ceł wchodzi w skład Ministerstwa Finansów Republiki Malty, jest jednym z najstarszych rządowych departamentów. Na czele administracji celnej Malty stoi Dyrektor Generalny Cła, któremu podlega 4 dyrektorów (ds. administracyjnych, systemów i akcyzy, zgodności, zwalczania przemytów).

ZADANIA I KOMPETENCJE

Zadania Departamentu Ceł stanowi:

- pobór należności celnych,
- kontrola towarów importowanych i eksportowanych,
- przeciwdziałanie nielegalnemu obrotowi towarowemu.

17. NIEMCY

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Zakres obowiązków i struktura niemieckiej administracji celnej znacznie się zmieniły w procesie dostosowywania do nowych realiów po wprowadzeniu Jednolitego Rynku w 1993 roku oraz przyjęciu do UE nowych państw w 2004 i 2007 roku. 1 stycznia 2008 r. Rząd Federalny utworzył pięć federalnych urzędów finansowych w Hamburgu, Poczdamie, Kolonii, Neustadt an der Weinstrasse i w Norymberdze. Tym samym Rząd wycofał się z prowadzenia regionalnych urzędów finansowych, które w kilku landach (krajach związkowych Niemiec) pełniły rolę pośredniczącej między administracją centralną i regionalną⁸. Na poziomie lokalnym administracja celna jest reprezentowana obecnie przez 43 główne urzędy celne i 277 urzędów celnych. Reforma zachowała trójwarstwową strukturę w administracji. Główne urzędy celne są wzmacniane poprzez koncentrowanie zadań operacyjnych na poziomie lokalnym. Federalne urzędy finansowe wdrażają wytyczne Ministerstwa Finansów i wspierają główne urzędy celne w wykonywaniu ich zadań.

W 2007 r. w niemieckiej administracji celnej zatrudnionych było 40 000 pracowników.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Zakres czynności rozciąga się od bezpośredniego świadczenia usług do sprawowania jurysdykcji. Służba celna odgrywa podwójną rolę. Z jednej strony bezpośrednio obsługuje osoby prywatne i środowiska biznesowe. Z drugiej – pełni misję publiczną dla ochrony państwa, jego obywateli, gospodarki i środowiska.

Obecnie cele i zakres obowiązków niemieckiej administracji celnej znacznie wychodzą poza zadania związane z działalnością na granicy i obejmują:

- pobór należności celnych,
- korzystanie z nowoczesnych metod i praktyk w promocji handlu i gospodarki oraz Europy jako miejsca przyjaznego inwestycjom,
- ochronę obywateli, gospodarki i środowiska,
- zwalczanie nielegalnego zatrudnienia w celu stabilizacji systemu społecznego i rynku pracy,
- przeciwdziałanie zorganizowanej przestępczości transgranicznej (walka z przemytem narkotyków, towarami podrabianymi i przemycanymi, praniem brudnych pieniędzy).

⁸ Z 31 grudnia 2007 roku zostały rozwiązane regionalne urzędy finansowe w Cottbus, Hamburgu, Norymberdze, Kolonii oraz podległe im jednostki zajmujące się cłem i akcyzą oraz kontrolujące pracę nielegalną, jak i wydziały ds. cła i akcyzy na poziomie regionalnych urzędów finansowych w Chemnitz, Hanoverze.

18. PORTUGALIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Administracja celna w Portugalii podlega Ministerstwu Finansów, w skład którego wchodzi Dyrekcja Generalna Cła i Akcyzy.

Struktura organizacyjna Dyrekcji Generalnej Cła i Akcyzy opiera się na departamentach, które są jednostkami organizacyjnymi o charakterze centralnym oraz na urzędach celnych, które są z kolei jednostkami zdecentralizowanymi w stosunku do Dyrekcji. Do zadań departamentów należy zapewnienie obsługi techniczno-prawnej w ramach zadań związanych z administrowaniem cłami oraz regulacjami taryfowymi, specjalnymi podatkami konsumpcyjnymi oraz innymi podatkami pośrednimi pozostającymi w kompetencjach Dyrekcji Generalnej Cła i Akcyzy. W sumie funkcjonuje kilkanaście departamentów, wśród nich także Departament ds. Procedur Celnych oraz Departament ds. Taryf. Urzędy celne prowadzą natomiast działania operacyjne w ramach własnej jurysdykcji. Działa 15 urzędów celnych.

W Portugalskiej służbie celnej pracuje 1712 osób.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Najważniejsze zadania realizowane przez Dyrekcję Generalną Cła i Akcyzy to:

- kontrola i ochrona zewnętrznej granicy Wspólnoty oraz terytorium kraju pod kątem polityki celnej, podatkowej i gospodarczej,
- administrowanie należnościami akcyzowymi nakładanymi na takie towary jak papierosy, alkohol, paliwa i pojazdy samochodowe;
- zwalczanie przemytu i oszustw.

Obszary kompetencyjne stanowią:

- zarządzanie polityką celną;
- administrowanie podatkiem akcyzowym;
- audyt i kontrola;
- zasoby ludzkie, materialne i finansowe;
- zarządzanie, planowanie, organizacja;
- współpraca w sprawach celnych.

19. RUMUNIA

W 1973 r. utworzono Generalną Dyrekcję Cła, jako instytucję posiadającą osobowość prawną oraz Regionalne Dyrekcje Cła. 13 października 2003 r. Generalna Dyrekcja Cła została przemianowana na Krajową Administrację Celną z zadaniem dostosowania przed przystąpieniem do UE polityki handlowej Rumunii, zgodnej z zobowiązaniami przedakcesyjnymi.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Obecnie, Krajowa Administracja Celna działa jako wyspecjalizowane ciało centralnej administracji publicznej z osobowością prawną, podporządkowane Ministerstwu Gospodarki i Finansów – Krajowy Urząd Administracji Fiskalnej. Posiada 8 regionalnych dyrekcji dla akcyzy i działań w służbie celnej.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Administracja celna:

- zapewnia wykonywanie strategii i programu rządowego w zakresie swojej kompetencji,
- realizuje powierzone jej zadania m.in. w obszarze przeciwdziałania i zwalczania przemytu narkotyków, broni oraz zatrzymywania towarów naruszających przepisy prawa celnego.

20. SŁOWACJA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Słowacka administracja celna działa jako państwowa organizacja budżetowa podległa Ministerstwu Finansów Republiki Słowacji. Składa się z Dyrekcji Cła, która posiada kompetencje na poziomie krajowym, dziewięciu Urzędów Celnym z ograniczonymi kompetencjami na poziomie regionalnym i Kryminalnego Urzędu Celnego z kompetencjami na poziomie krajowym do walki z naruszeniami prawa celnego i podatkowego. Realizując zadania, administracja celna współpracuje z Policją, innymi jednostkami państwowymi, regionalnymi oraz lokalnymi, osobami prawnymi i fizycznymi, z organizacjami międzynarodowymi oraz z administracjami celnymi innych krajów. Słowaccy funkcjonariusze celni wchodzi w skład służb mundurowych.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Po przystąpieniu Republiki Słowacji do UE, najważniejszym zadaniem administracji celnej stała się ochrona zarówno narodowych interesów gospodarczych jak i Wspólnoty. Do istotnych kompetencji służby celnej należą:

- ochrona zdrowia publicznego i przeciwdziałanie działalności przestępczej w handlu międzynarodowym,
- nadzór nad przestrzeganiem prawa i międzynarodowych porozumień oraz zapewnienie realizacji polityki rolnej w trakcie przepływu dóbr w obrębie Wspólnoty i krajów trzecich,
- przeciwdziałanie nielegalnej działalności w eksporcie, imporcie oraz przewozie towarów,
- zwalczanie nielegalnego importu, eksportu, handlu nielegalnymi lekami, narkotykami, chronionymi roślinami i zwierzętami, zgodnie z porozumieniem CITES oraz nielegalnego transportu materiałów radioaktywnych, a także ochrona praw własności intelektualnej,
- prowadzenie polityki celnej, a także zajmowanie się formalnościami celnymi, należnościami celnymi, wartością celną, klasyfikacją taryfową towarów, pochodzeniem towarów, statystykami celnymi w handlu z krajami trzecimi i w obrębie Wspólnoty.

21. SŁOWENIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA⁹

Administracja celna wchodzi w skład Ministerstwa Finansów. Administracja celna jest kierowana przez Dyrektora Generalnego, urzędującego w Dyrekcji Generalnej Cła w stolicy Słowenii, Ljubljanie. W skład Dyrekcji wchodzi 9 wydziałów, które kontrolują pracę całej służby. Na poziomie regionalnym powstały Dyrekcje Cła w: Celje, Dravograd, Jesenice, Koper, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Sežana i Brežice. Są odpowiedzialne za wdrażanie polityki celnej, regulacji prawnych i procedur wykonywanych przez urzędy celne na granicach i wewnątrz kraju. W sumie, administracja celna składa się z 50 jednostek organizacyjnych, zatrudniających łącznie 1780 pracowników.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Głównym zadaniem słoweńskiej służby celnej jest administrowanie i pobór należności celnych, akcyzy, podatku importowego (VAT). Ponadto służba ta:

- kontroluje przepływ towarów w celu ochrony społeczeństwa przed produktami niebezpiecznymi lub zakazanymi, takimi jak: narkotyki, broń, towary podwójnego zastosowania¹⁰, substancje szkodliwe dla zdrowia i środowiska,
- pełni aktywną rolę w promocji handlu międzynarodowego i jako poborca należności importowych i akcyzy,
- współpracuje z administracjami celnymi innych krajów, instytucjami UE i wieloma organizacjami międzynarodowymi – WCO, SECI (South East Cooperation Initiative).

22. SZWECJA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Szwedzka Służba Celna powstała w 1636 roku i jest jedną z najstarszych władz rządowych, zatrudnia obecnie 2300 urzędników. Struktura służby dzieli się na dwa główne obszary operacyjne: Zarządzanie Handlem i Zwalczanie Przestępczości.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Szwedzki Parlament (Riksdag) i Rząd Szwecji udzieliły Służbie Celnej mandatu do ochrony i kontroli neutralności handlu oraz bezpieczeństwa społecznego. Zadaniem Służby Celnej jest:

- ułatwianie legalnego obrotu towarami, a także płynnego przepływu pasażerów,
- zapobieganie działalności nielegalnej
- dokonywanie efektywnej kontroli granic.

⁹ Słoweńska służba celna powstała 25 czerwca 1991 roku, kiedy Słowenia odzyskała niepodległość.

¹⁰ Chodzi w tym wypadku o dobra, które można zastosować zarówno dla celów militarnych, jak też cywilnych.

Wykonywane czynności prowadzą do prawidłowego poboru dochodu podatkowego, efektywnej i wydajnej kontroli oraz wysokiego poziomu usług oferowanych klientom. Administracja celna współpracuje z innymi służbami obecnymi na przejściu granicznym, oferując wspólną obsługę klientów.

23. WĘGRY

Obowiązki administracji celnej na Węgrzech wykonuje Straż Ceł i Finansów. Straż stanowi część administracji finansowej i jest nadzorowana przez Ministra Finansów.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Organy administracji celnej, które posiadają właściwe dla tej formacji uprawnienia, funkcjonują w ramach trzech szczebli struktury organizacyjnej. Organy na szczeblu podstawowym (lokalnym) stanowią urzędy celne, wydziały śledcze, wydziały ds. ścigania naruszeń celnych oraz Składy Towarów Akcyzowych. Organy administracji celnej na szczeblu pośrednim stanowią natomiast organy administracji regionalnej, Centralny Departament ds. Portów Lotniczych, Centralny Departament ds. Egzekwowania Prawa, Centralny Departament ds. Kontroli, Centralna Jednostka ds. Patrolowania, Centrum Zarządzania i Technologii Informacji oraz Laboratorium Celne. Najwyższy szczebel struktury organizacyjnej administracji celnej stanowi Dyrekcja Generalna i Komisarz. Ponadto organy administracji celnej wspomaganie są w swoich działaniach przez inne komórki organizacyjne¹¹.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Do najważniejszych zadań Straży Ceł i Finansów należą:

- ochrona bezpieczeństwa i zdrowia konsumentów,
- ochrona gospodarki krajowej i wspólnotowej za pomocą przeprowadzanych kontroli, przyczynianie się do stałego dochodu w budżecie państwa i Unii,
- utrzymywanie bezpieczeństwa regulacji energetycznych za pomocą podatku energetycznego,
- ochrona konsumentów i rynku przez walkę z przemytem, towarami podrabianymi i złej jakości,
- kontrola przewozu towarów niebezpiecznych,
- ochrona dóbr kultury i skarbów narodowych,
- zapewnianie bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez kontrolowanie pojazdów wykonujących przewozy międzynarodowe.

24. WIELKA BRYTANIA

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Brytyjski Departament Cła i Akcyzy jest jednym z najstarszych rządowych departamentów. Brytyjska administracja

¹¹ Komórki te nie dysponują uprawnieniami właściwymi dla administracji celnej a głównie dostarczają materiały i sprzęt techniczny, świadczą usługi finansowe, organizują szkolenia pracowników oraz opiekę medyczną, itp.

celna zatrudnia 95 tysięcy pracowników, zapewnia państwu dochód wysokości 423 bilionów funtów, jej oddziały są zlokalizowane w 290 miejscach, rocznie obsługuje ponad 40 milionów klientów. 18 kwietnia 2005 roku połączono departamenty Dochodu oraz Ceł i Akcyzy w jeden Departament Dochodu i Ceł, który w chwili obecnej jest jednym z największych departamentów rządowych w Wielkiej Brytanii.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Mimo licznych przemian w środowisku międzynarodowym, zadania tradycyjnie realizowane przez Departament Dochodu i Ceł pozostają niezmiennie i dotyczą głównie:

- poboru należności celnych i podatkowych,
- kontroli produktów importowanych i eksportowanych w celu ochrony społeczeństwa Wielkiej Brytanii i interesów gospodarczych kraju,
- zapobieganiu i zwalczaniu nielegalnego importu i eksportu towarów nie dopuszczalnych i wrażliwych.

25. WŁOCHY

Administracja celna działa jako Agencja ds. Ceł. Działalność Agencji nadzorowana jest przez Ministerstwo Finansów. Agencja posiada osobowość prawną, ponadto wyróżnia ją autonomia administracyjna, majątkowa, organizacyjna, rachunkowa oraz finansowa.

ORGANIZACJA I STRUKTURA

Organy Agencji stanowią Dyrektor Agencji¹², Zarząd¹³ oraz Komitet Rewizyjny.

Agencja składa się z biur centralnych oraz biur regionalnych, które wykonują zadania związane z planowaniem, organizowaniem, koordynowaniem oraz kontrolą pracy administracji celnej, a także z biur lokalnych, których zadaniem jest wykonywanie działań operacyjnych. Urzędy na szczeblu centralnym odpowiedzialne są za politykę personalną, kwestie prawne, sprawy związane z kontrolą ceł oraz opodatkowania podatkiem akcyzowym – laboratoria chemiczne, kwestie administracyjne i finansowe, relacje międzynarodowe, a także sprawy dotyczące technologii innowacyjnych. Ponadto na szczeblu centralnym funkcjonują jednostki, które zajmują się planowaniem strategicznym, audytem wewnętrznym oraz nadużyciami. 15 urzędów regionalnych, w ramach swoich właściwości terytorialnych wykonuje zadania związane z planowaniem, organizowaniem, koordynowaniem oraz kontrolą pracy urzędów lokalnych – urzędów celnych.

ZADANIA I KOMPETENCJE

Agencja ds. Ceł wykonuje, jako władza celna, wszelkie funkcje i zadania wynikające z przepisów prawnych w obszarze

¹² Kieruje pracami Agencji i jest jej prawnym reprezentantem.

¹³ Składa się z co najwyżej 6 członków oraz Dyrektora Agencji, w charakterze przewodniczącego.

ceł, obrotu towarami, opodatkowania handlu wewnętrznego, opodatkowania akcyzą produkcji i konsumpcji, za wyjątkiem wyrobów tytoniowych, opodatkowania energii, a także tzw. zielonych podatków.

Agencja jest odpowiedzialna m.in. za:

- wdrażanie regulacji unijnych mających za cel walkę z towarami podrabianymi,
- wykonywanie obowiązków i zadań przyznaných jej na mocy przepisów prawnych w obszarze obrotu towarami i podatków związanych z handlem międzynarodowym, należności celnych i produkcji,
- przeprowadzanie kontroli celnych, w celu zwalczania nielegalnych czynności w obszarze podatków i w obszarach nie związanych z podatkami,
- na poziomie krajowym ściśle współpracuje ze Strażą Finansową (Guardia di Finanza) i innymi władzami ścigającymi, z innymi krajami członkowskimi UE oraz organizacjami międzynarodowymi.

POLSKA ADMINISTRACJA CELNA

ORGANIZACJA I STRUKTURA SŁUŻBY CELNEJ W POLSCE OBECNIE

Służba Celna w Polsce została utworzona ustawą z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej, w której uregulowano jej organizację, zadania oraz prawa i obowiązki funkcjonariuszy celnych.

Jednostki organizacyjne Służby Celnej stanowią: 16 izb celnych, podległe im 46 urzędów celnych oraz 161 oddziałów celnych. Kierownikiem urzędu jest dyrektor izby celnej, który

wykonuje zadania przy pomocy podległych urzędów oraz za pośrednictwem naczelników urzędów celnych.

Służby Celne zatrudniały w 2007 r. 15 tysięcy funkcjonariuszy celnych i pracowników cywilnych.

W ustawie o Służbie Celnej zawarto przepis, w którym określono nadzór ministra właściwego ds. finansów publicznych w sprawach, w których właściwe są organy celne. Ponadto, do obowiązków ministra należy współdziałanie w kształtowaniu polityki celnej państwa, realizacja budżetu państwa w zakresie ustalonym dla organów celnych, kształtowanie polityki kadrowej i szkoleniowej w organach celnych, współpraca z organami celnymi innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi, i prowadzenie innych zadań w sprawach celnych określonych w ustawie i przepisach odrębnych.

Po zaprzestaniu funkcjonowania Głównego Urzędu Celnego w 2002 r., część obowiązków w zakresie problematyki celnej, realizowanej przez ten organ administracji publicznej, przejął Minister Finansów. Problematyką celną w Ministerstwie Finansów zajmują się: Departament Służby Celnej, Departament Polityki Celnej, Departament Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier, Departament Podatku Akcyzowego i Ekologicznego.

ZADANIA POLSKIEJ SŁUŻBY CELNEJ

Terenem działania Służby Celnej jest obszar całego kraju oraz granica Unii Europejskiej na wschodzie i północy Polski. Cały obrót towarowy, zarówno z państwami członkowskimi UE, jak i pozostałymi krajami, jest rejestrowany i monitorowany przez systemy informatyczne, zintegrowane z innymi systemami krajowymi i zagranicznymi.

Rys historyczny

1136 rok	– Pierwszy dokument mówiący o systemie celnym w Polsce – Bulla Gnieźnieńska, w której były wymieniane liczne klasztory i opactwa pobierające daniny w komorach celnych.
XII/XIII w.	– Pierwsze polskie taryfy celne.
XIV w.	– Królowie Władysław Łokietek i Kazimierz Wielki reorganizują polską administrację celną, wydając liczne przywileje celne oraz zakładając komory celne.
1354 rok	– Król Kazimierz Wielki nadaje przywileje celne dla miasta Krakowa i studentów Uniwersytetu Krakowskiego.
1367 rok	– W dokumentach pojawia się słowo "CŁO", dotychczas były w użyciu nazwy myto lub theloneum.
1477 rok	– Sejm Piotrkowski uchwała dwie ustawy dotyczące pobierania cła; znoszone są dotychczasowe przywileje celne, a prawo do ustalania wysokości stawek celnych otrzymuje wyłącznie król; szlachta zostaje zwolniona od płacenia cła; zarząd celny spoczywa w rękach kilku głównych celników, z których każdy pobiera prowizję od dochodów celnych ze swojej prowincji, płacąc na rzecz Skarbu Państwa opłatę dzierżawną.
1764 rok	– Sejm ustanawia cło generalne, wprowadzając jednolitą opłatę celną dla wszystkich stanów; w ramach reformy skarbowej w roku 1765 zostaje ustanowionych 8 prowincji i 113 komór celnych, na czele prowincji celnej stoi Superintendent, podlegający bezpośrednio Komisji Skarbu Koronnego.
1812 rok	– W Księstwie Warszawskim funkcjonuje 10 departamentów i 71 komór celnych, pobierane jest cło w wysokości 2% od wartości towarów.
1918–1939	– Reaktywacja administracji celnej po odzyskaniu niepodległości. Pierwszą taryfą celną w II Rzeczypospolitej wydano w dniu 4 kwietnia 1919 r., a w lutym 1920 r. powstał Departament Celnego Ministerstwa Skarbu. W II Rzeczypospolitej struktura administracji celnej wyglądała następująco: <ul style="list-style-type: none"> – Departament Celnego Ministerstwa Skarbu, – Dyrekcje Celnego – Warszawa, Gdańsk, Lwów, Poznań, Mysłowice (do roku 1930 funkcjonowała również Dyrekcja Celnego w Wilnie), – Urzędy Celnego I Klasy – 61, II klasy – 123, ekspozytury celne – 20. – Najważniejszym aktem prawnym regulującym zagadnienia celne w II Rzeczypospolitej było wydane 27 października 1933 r. Prawo celnego. W roku 1938 stan zatrudnienia w administracji celnej wynosił ok. 3500 osób.
1945 rok	– Po II Wojnie Światowej Dekretem z 1945 r. powołano Ministerstwo Skarbu, a w nim Departament Celnego. W Gdyni, Gliwicach, Krakowie, Poznaniu i Warszawie utworzono delegatury do spraw celnych, następnie przemianowane na urzędy celne. Jako pierwsze na początku 1945 r. powstały Urzędy Celnego w Gdyni i Krakowie.

Polska administracja celna ściśle współpracuje z wieloma krajami i zagranicznymi instytucjami, w celu jak najskuteczniejszego zwalczania przestępczości celnej, zabezpieczenia interesów finansowych budżetu państwa oraz UE, ochrony społeczeństwa i rynku przed zagrożeniami, w tym przed zagrożeniem terrorystycznym.

Do zadań Służby Celnej, sformułowanych w ustawie, należy realizacja polityki celnej państwa w części dotyczącej przywozu i wywozu towarów oraz wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów odrębnych, a w szczególności:

- kontrola przestrzegania przepisów prawa celnego oraz innych przepisów związanych z przywozem i wywozem towarów;
- wykonywanie czynności związanych z nadawaniem towarom przeznaczenia celnego;
- wymiar i pobór należności celnych i innych opłat związanych z przywozem i wywozem towarów;
- wymiar i pobór podatku od towarów i usług z tytułu importu towarów;
- kontrola, szczególny nadzór podatkowy, wymiar i pobór podatku akcyzowego,
- pobór opłaty paliwowej,
- współdziałanie przy realizacji Wspólnej Polityki Rolnej;
- wykonywanie zadań wynikających z przepisów wspólnotowych, regulujących statystykę, dotyczącą obrotu towarowego pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty Europejskiej (INTRASTAT),
- rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych, prze-

stępstw i wykroczeń związanych z przywozem i wywozem towarów oraz ściganie ich sprawców, w zakresie określonym innymi ustawami;

- rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw i wykroczeń związanych z naruszeniem przepisów dotyczących ochrony dóbr kultury oraz ochrony własności intelektualnej, a także przestępstw i wykroczeń związanych z wprowadzaniem na polski obszar celny oraz wyprowadzaniem z polskiego obszaru celnego towarów objętych ograniczeniami lub zakazami, w szczególności takich jak: odpady szkodliwe, substancje chemiczne, materiały jądrowe i promieniotwórcze, środki odurzające i substancje psychotropowe oraz broń, amunicja, materiały wybuchowe i technologie objęte kontrolą międzynarodową.
- kontrola legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności przez cudzoziemców, powierzania wykonywania pracy i innej pracy zarobkowej cudzoziemcom,
- współpraca z organami celnymi innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi,
- współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji celów ustawowych.

Czynności związane z realizacją powyższych zadań wykonuje się, podejmując czynności kontrolne i prowadząc postępowanie przygotowawcze zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego i Kodeksu karnego skarbowego.